

EGYLEVELES KÁRTÁK A FARKAS UTCAI TEMPLOMBAN ÉS KOLLÉGIUMBAN

1928 nyarán Magyarországon járva, Szegeden felkerestem Dézsi Lajos egykori egyetemi professzoromat, ő azután a többek között a kolozsvári Farkas utcai templom temetési kártáinak részletes feldolgozására szólított fel. Hazatérve Kolozsvárra, e feladat megoldásához rövidesen hozzá is láttam, nagy elfoglaltságom miatt azonban, különösen a tipográfiai vonatkozású adatok gyűjtése, bizony csak lassacskán haladt. Anyaggyűjtésem közben történt, hogy a kollégium előljárósága a tiszteletbeli levéltárosi tisztséget reám ruháztán, hozzákezdtem a feladatommal való részletes megismerkedéshez. E célból szükségesnek láttam a nagykönyvtár anyagát is gondosan áttanulmányoznom, ezért tehát elhatároztam minden egyes kötet könyvnek egyenként való átvizsgálását. E hosszú hónapokig tartott böngészkedésem közben történt, hogy az 1819-ben készült fal melletti hatalmas könyvtartó állványok¹ Q és R betűkkel megjelölt szakasza mögé elrejtett, földig leérő ablakfülke deszkázatának repedésén keresztül nyomtatott papirosokat véltem felismerni. *Brüll Emánuel* tanár, könyvtárostársam készséges segítségével 1933. augusztus 10-én e deszkázaton nyilást törve, mögüle egerektől s faldnedvességtől csak alig-alig bántott 113 példány temetési, 14 házassági, 1 névnap alkalmra készült és 2 vegyes tartalmú egyleveles kárta-nyomtatványt szedtünk ki. Egy másik, mégpedig az X és Y jelzéssel ellátott ugyanilyen ablakfülkében pedig 16 szomorú-jelentést, 8 festett temetési címert, 32 halotti és egyéb alkalmra készített több leveles verses-nyomtatványt, valamint néhány hírlappéldányt és könyvet találtunk.

E felsorolt gazdag anyagnak a polcozat teljes elkészülése táján kellett mögéje kerülnie, amit a nyomtatványok egyikén található 1816, mint legfiatalabb évszám is bizonyít. E felfedezésünk azután azt a gondolatot kellette fel bennem, hogy most már ne csak a templom stallumaira felerősített eulogiumokat dolgozzam fel, hanem az ilyenféle nyomtatványairól szélteben nevezetes kolozsvári református kollégiumi tipográfia összes egylevelesen nyomtatott kárta-kiadványait nyomozva, minden fellelhető darabot összegyűjtve, a maga érdeme szerint ismertessem. Kitűnő feladat, amely mind a nyomdatörténet, mind az irodalomtörténet, mind pedig az életrajzírás tekintetében gazdag tárházba vezetett volna.

¹ Török István: A kolozsvári ev. ref. kollégium története. Kolozsvár, 1905, III, 329.

Ebből a célból készített másolataim és a hozzájuk tartozó jegyzetanyagom évek sora alatt egyre gyűlt, várva a nyugalmasabb időt, amikor sok egyéb feladattal együtt feldolgozására is sort keríthetek. A közelmúltban azonban, amikor végtére is hozzájuthattam adattáram Erdélyben maradt roncsaihoz, belőle már alig találtam többet, mint egy-egy emlékeztető feljegyzést meg egy-egy szűkszavú névmutatót. E siralmas kép láttára, nehogy még ez az anyag is elkallódjék, keretet adva e névsoroknak, közlésre szánt formára egészítettem ki, bárha az elégséges segédkönyvek hiánya az egyszerű adattár értékét is még jobban lecsökkentik.

I. A farkas utcai templomban őrzött temetési kárták:

Az emlékekben gazdag Farkas utcai templomban a papi székek fölé 10, a szentélyrész északi oldalának diadalív melletti szögletében álló hátsapadokon pedig 2 darab XVII—XVIII. századbeli temetési kártát találtam felerősítve. Ezeken kívül egy XVIII. századközepeki töredék is megmaradt, amely keskeny fekete keretének felső léccéről csonkán libeg alá. Valószínű, hogy mindenik kárta eredetileg ugyanilyen keretre volt feszítve, s csak az 1899. esztendei javítási munkálatok alkalmával, amikor Herepei Gergely lelkipásztor e becses, de az évszázadok óta tartó kifüggesztésük miatt törékennyé vált papirosokat a megsemmisüléstől megóvni akarván, Hancz György régi, derék könyvkötő kezére bízta, ő pedig e feladatot Matolcsi nevű öreglegényének adta át. Matolcsi bácsi azután e kártákat a keretlécről óvatosan lefejtette s kisimítva, papírlemezre ragasztotta reá. Igaz, hogy ezt a módszert a mai haladottabb eljárásokkal szemben aligha mondhatnók kifogástalannak, megsemmisülésük azonban mégis 2—3 újabb évszázadra elkerülhetővé vált, ellenben lefényképezésüknek és tüzetes leírásuknak közkinccsé tétele, a világosságnak állandóan kitett papiros lassankénti további barnulása miatt, minél előbb megvalósítandó lenne.

E kártákat — miként Szathmár-Némethi Sámuel végrendelete is bizonyítja² — rendszeren a fölé az ülés fölé függesztették fel, ahol a kártán elbúcsúztatott férfiú ülni szokott. Az 1899. esztendei általános takarítási és javítási munkálatokkor történt leszedésük közben azonban pontos helyük nem mindenkor jelöltetvén meg, visszahelyezésük alkalmával tehát könnyen felcserélődhettek, amint ez Tótfalusi Kis Miklós kártájával is megtörtént. Ő ugyan a papok székében szokott helyet foglalni,³ amely hely annál is inkább megillette, mert maga is teológiát végzett diák volt, de mivel folytatott mesterségéért vaskalapos kortársai lenézték az egyszerű „vasműves”-t, ezért e padcsoportban is csak kevésbé előkelő hely juthatott számára.

E templom tulajdonát képező 13 kárta közül 11 irodalmilag nem ismeretlen, teljes szöveggközlést azonban egyik ismertetője sem adott,⁴ a 11. és

² A kolozsvári ev. ref. főtanoda régibb és legújabb története, egyszersmind Értesítő az 1874/5. tanodai évről. 110.

³ Tótfalusi K. Miklós ... Mentsége. Kolozsvár, 1902. 41.

⁴ Zoványi Jenő: Egyleveles nyomtatványok s irodalomtörténeti adatok. ItK 1895: 82—95. — Görög Ferenc: Egyleveles nyomtatványok. ItK 1901: 89—105. Dézsi Lajos közleménye. MKSzele 1898: 277.

13. sorszámmal megjelölt példányt pedig egyikőjük sem ismeri. Különben a legutolsó éppen csonkasága miatt egyik pad hátára sincsen felfüggesztve.

A pápi székek fölé az alább megnevezett kárták vannak felerősítve:

1. Kovásznai Péter pap, esperes és püspök	†1673. VII. 21.
2. Porcsalmi András lektor, majd pap és esperes	†1681. V. 19.
3. Szathmár-Némethi Mihály pap és esperes	†1689. V. 25.
4. Tolnai István orvos, előbb professzor, majd pap és esperes	†1690. III. 25.
5. Pataki István professzor, majd ifj. Apafi Mihály nevelője	†1693. I. 2.
6. Bártai György pap, egyházmegyei jegyző	†1698. IX. 11.
7. Tótfalusi Kis Miklós könyvnyomtató	†1702. III. 20.
8. Csepregi Turkovics Mihály előbb professzor, majd lelkipásztor	†1704. IV. 13.
9. Szathmár-Némethi Mihály professzor	†1709. IX. 28.
10. Szathmár-Némethi Sámuel professzor	†1717. XII. 17.
11. Kolozsvári Szász György városi tanácsos főbíró ⁵	†1747. XI. 21.
12. Intze Mihály pap és esperes	†1795. II. 24.
Ki nem függesztett kárta-töredék:	
13. Losontzi Antoni Sámuel városi tanácsos ⁶	†1761. XII. 17.

A nyomdából kikerült példányok sorsát nyomozva, megemlítendő, hogy a tudós Kemény József arról tudósít, hogy *Szathmár-Némethi Mihály* életrajza „az 1689. történt halálakor a kolozsvári ref. tanoda által sajtó alá bocsátott gyász-jelentéséből hitelesen meríthető. Mivel pedig ezen gyász-jelentés szerfelett ritka, azt itt másolatban közölni szükségesnek véltem.” Ezek után szó szerint közli a kárta kötetlen szövegű életrajzi bevezetését, az ún. titulust, a végén pedig megemlíti, hogy az „egy egészréti lapon” olvasható,⁷ tehát egyleveles nyomtatvány, s ennél fogva semmiképpen sem azonosítható a gyászjelentéssel, amilyenféle nyomtatvány a XVII. század folyamán különben sem volt ismeretes. Hihető, hogy e kárta egy példánya megvolt a Kemény tulajdonában is, mert hiszen ha a Farkas utcai példány lett volna a forrása, abban az esetben a többi eulogium életrajzi adatait is közlötne volna.

Weszprémi Istvánnak 1778-ban Bécsben kiadott „*Svccincta Medicorum Hngariae Et Transilvaniae Biographia*” c. művének II. kötetében Tolnai Istvánnal kapcsolatosan arról értesít, hogy „*Theologi huius consummatis-simi, et Medici felicissimi fata haec, in Charta lugubri consignata hodie dum adpensa, leguntur in Templo Helv. Confess. addictorum Claudiopolitano*”.

A templomban őrzött s még ma is gazdagnak mondható gyűjtemény csak másfél évszázaddal ezelőtt is sokkal több darabot számlálhatott. Erre következtethetünk Horányinak *Vizaknai Bereczk Györgyről* írott következő szavaiból: „*Vitae curriculum typis Claudiacis impressum exhibet charta funebris parietibus templi cathedralis, quod in platea lupina (Farkas útsza) nuncupata situm est adpensa hoc ornata est titulo: Forum lamenti, in quo*

⁵⁻⁶ E kárta másik példányát a kollégium könyvtára is őrizte.

⁷ Gr. Kemény József: Történelmi adatok. (Új Magy. Múz. 1860, II, 56—58.)

Georgius Briccius Vizaknai Medicinae Doctor practicus, Conventus B. M. V. de Kolos-Monostira alter Requisiteur Liberae Regiaeque Civitatis Claudio-politanae abhinc quinque retro annis Judex primarius, et dum viveret Senator legendus, exponitur...⁸ E leírásból felismerjük a kollégium nagykönyvtárában megmaradt kárta másodpéldányát, s ezért tudjuk, hogy a szokott mérettől nem tért el. Forrásunk szerint e nyomtatvány a falra vala felfüggesztve, ezt azonban nehezen tudjuk elképzelni, minthogy a pillérközöket mindenütt hátaskadok (stallumok) töltötték be, éppen ezért valószínűbb, hogy ezekre a hátaskadokra volt felerősítve, mégpedig úgy, amiként a megmaradt példányok is feketére festett vékony léckeretbe voltak illesztve. Ez, a mára már elkallódott nyomtatvány arra figyelmeztet, hogy e templom még több ilyen nyomtatványt is őrzött, csakhogy azoknak a papiroza — a Losonczy Antoni Sámuelének példájára — talán az időtől megemésztetve, összetöredezett, s ennek következtében a szemébe került.

Egy negyedik példányról dr. Lengyel Dániel családi adattára számol be. Ebben folyamatos másolatában megtaláljuk dédapjának, baconi Incze Mihály fentebb megnevezett kártájának teljes szövegét. Tekintettel arra a körülményre, hogy külön címlapot nem jegyzett le, s az impressumot a nyomtatvány végén közli, bizonyítja, hogy e kiadvány csakis kárta formájú lehetett. Különböen félig kötetlen s félig kötött szerkezetű tartalmáért „felemás halotti versezet”-nek nevezi, és megjegyzi, hogy „a szomorú jelentő, úgy a hijános versezet is birtokban vannak”.⁹

II. A református kollégiumban őrzött kárták:

1. A nagykönyvtár állományához tartozott egyleveles kárták első csoportjaképpen azokat a példányokat sorolom fel, amelyek 1933. augusztus 10-én a nagyterem Q és R jelzésű állványzata mögül kerültek elő:

a) Temetési kárták:

1. *Bornemisza Zsuzsánna Szentpáli Jánosné*¹⁰ 1673.¹¹
(†1673. III. 17. Fogaras. Tem. V. 28. Kolozsvárt a Farkas utcai templomban.)
2. *Jósika Gábor* 1713.
3. nagybányai *Enyedi István* enyedi kollégiumi professzor 1714.
4. *Boros-Jenei Anna, Bogdányi Mihály szigeti pap özvegye*¹² 1716.
(†1716. XII. 7. Kolozsvárt. Tem. a házsongárdi temetőben.)

⁸ Horányi, Alexius: Nova Memoria Hvgarorvm et Provincialivm scriptis editis notorvm. Pest, 1792. I, 424—28. Ezt szó szerint vette át Weszpremi Istvánnak: Succincta Medicorum Hungariae Et Transylvaniae Biographia c. művéből.

⁹ A nagybatzoni Intze családra vonatkozó adatok, összeírta dr. Lengyel Dániel (przemisli). (Gyűjteményemben levő kézirat 75/A. íven.)

¹⁰ Herepei János: Adatok a RMK I. és II. kötetéhez. Kolozsvár, 1939. 8—9.

¹¹ A sorvégi évszám a nyomtatás idejét jelöli.

¹² Sírköve megvan a házsongárdi temetőben: III. osztály B. tábla. 2378. és 2351. számú sírok között.

5. *Vizaknai Briccius György* orvosdoktor, városi főbíró, káptalani levéltáros, naplóíró¹³ 1720.
(†1720. VIII. Kolozsvárt.)
6. *Husztai Lovász Sámuel* huszti pap, tiszántúli püspök 1721.
(†1721. V. 19.)¹⁴
7. gr. *Mikes Mihály* Háromszék főkapitánya, kir. táblai ülnök 1721.
8. *Naszályi B. János* kolozsvári ref. koll. professzora 1728.
(†1728. V. 2. Kolozsvárt.)
9. gr. *Bánffi Kata* br. *Vesselényi Istvánné*¹⁵ 1735.
(†1734. VIII. 12. Kékes. Tem. 1735. VIII. 22. Zsibó.) 2 pld.
10. *Viski János* szatmári, szigeti, majd kolozsvári pap¹⁶ 1735.
(†1734. XII. 28. Tem. 1735. I. 4. a házsongárdi temetőben.)
11. gr. *Bánffi György* Doboka megyei főispán, cs. kir. kamarás, ref. főkurátor 1735.
(†1735. IX. 23. Tem. XII. 18. a Farkas utcai templomban.) 2 pld.
12. *Bonyhai Simon György* m.-vásárhelyi pap, püspök¹⁷ 1737.
(†1737. IX. 13. Tem. a vásárhelyi ref. temetőben.)
13. *Udvarhelyi Mihály* szigeti, majd kolozsvári professzor 1737.
(†1737. III. 2. Kolozsvárt. Tem. III. 11.)¹⁸
14. vargyasi *Dániel Péter* 1741.
15. *Sámsondi Somodi Mária, Csepregi T. Mihály özvegye*¹⁹ 1741.
(†1741. VII. 27. Tem. VII. 30. Kolozsvárt.)
16. *Baczoni I. Máté* kolozsvári ref. professzor, majd pap²⁰ 1742.
(†1742. IX. 19. Tem. IX. 22. a Farkas utcai templom északi portikusában.) 2 pld.
17. *Ladányi Mária Szathmári P. Sándor* tipográfus felesége 1742.
(†1742. IX. 21. Kolozsvárt.)
18. *Binder János* kolozsvári evangélikus pap 1743.
(†1743. IV. 4. Kolozsvárt.)
19. zrzeneczyei *Kmita János* káptalani levéltáros 1743.
(†1743. VI. Kolozsvárt.)
20. br. *Kemény Sámuel* főispán 1744.
(†1744. VII.)
21. *Patonai István* kolozsvári kereskedő 1745.
(†1745. XI. 5. Kolozsvárt.)

¹³ Naplóját Szabó Károly és Szilágyi Sándor adta ki a Történelmi emlékek a Magyar Nép községi és magán életéből. II, 77—116.

¹⁴ Tóth Ferenc: A' helvétizai vallástételt követő tul a' tiszai superintendenzliában élt református püspökök élete. Győr, 1812. 159. lapján írja, hogy Husztinak „A' Kolozsvári Collegium irt néki Epitafiumot, melly egy Tafota Zászlóra iratott fel és a' Huszti Ekklesiának Templomában tiszteletnek okáért feltétetett és most is ott van.”

¹⁵ Herepei J.: Levéltári adatok XVII—XVIII. szdbeli egyleveles nyomtatványokról. (E kötetben.)

¹⁶ Sírköve megvan a házsongárdi temetőben: III. oszt. B. tábl. a 2337. és 2342. sz. sírok mögött.

¹⁷ Sírköve megvan a marosvásárhelyi ref. temetőben. A sírfelirat e kötetben.

¹⁸ Sírkövének feliratát Szathmári P. Mihály prof. feljegyezte az ENM Levéltárának kézikönyvtárában volt Bod Péter Hvgng. Tymb. Cont. példányának üres lapjaira.

¹⁹ Eltemetve az ura mellé a Farkas utcai templomban.

²⁰ Sírköve a Farkas utcai templom északi portikusának falából a közelműltban áttétetett a déli oldal kerengőjébe, pórreszei azonban ott maradtak.

22. *Szathmári Pap Sándor* kolozsvári tipográfus 1745.
(†1745. I. 25. Kolozsvárt.)
23. gr. *Teleki Mihály* 1745.
(†Tem. 1745. IX. 12. Hévízen.)
24. *Szent-Györgyi Sámuel* rimaszombati pap, tiszáninneri püspök... 1746.
25. nagyvárad *Várad Krisztina* dési br. *Diószegi Mihályné* 1746.
(†1746. V.)
26. *Verestői Zsuzsánna* (V. György professzor leánykája) 1746.
(†1746. I. 11. Kolozsvárt.)
27. *Kolozsvári Szász György* városi tanácsos, főbíró, ref. egyházköz-
ségi gondnok²¹ 1747.
(†1747. XI. 21. Kolozsvárt.)
28. malomvizi *Kendeffi Gábor* 1748.
(Tem. 1748. IX. 17.)
29. *Schwartz Sámuel* gyógyszerész, a kolozsvári evang. egyházköz-
ség gondnoka 1749.
(†1749. XII. 6. Kolozsvárt.)
30. dési *Dálnoki Mária S. Pataki Sámuel felesége*²² 1750.
(†1750. VI. 30. Kolozsvárt.) 2 pld.
31. gr. *Teleki István* a kolozsvári ref. koll. poetika osztályának
tanulója 1750.
(†1750. III. 18.)
32. borosjenői *Keserü Zsófia* káli *Kun István özvegye* 1751.
(†1751. VII.)
33. br. *Barcsai Gergely* 1752.
34. *S. Pataki István* városi első tanácsos, főbíró, káptalani levéltáros,
ref. eklézsiái gondnok 1752.
(†1752. X. 17. Kolozsvárt.)
35. gr. *Vas Kata* nagyvárad *Boldai Sámuel özvegye* 1754.
36. *Bogdányi Sajgó Erzsébet Baczoni I. Máté özvegye* 1757.
(†1757. XI. 7. Kolozsvárt.)²³
37. *Csepregi Turkovics Ferenc* ref. kollégiumi professzor 1758.
(†1758. V. 24. Kolozsvárt.) 2 pld.
38. gr. *Földvári Sára* gr. *Toldi Ádámné* 1758.
39. gr. *Rhédei Zsigmond*²⁴ 1758.
40. br. *Vesselényi István* 1758.
(†1758. II. 10. Tem. IV. 2. Zsibó.)
41. *Borosnyai Lukács János* marosvásárhelyi pap, püspök²⁵ 1760.
(†1760. II. 9. Tem. a vásárhelyi ref. temetőben.) 2 pld.
42. *Szathmári Pap Zsigmond* kolozsvári pap, választott püspök 1760.
(†1760. IV. 9. Kolozsvárt. Tem. a házsongárdi temetőben.)²⁶

²¹ E kárta megvan a Farkas utcai templomban is.

²² Sírköve megvan a házsongárdi temetőben: II. o. C. tábla 1616.sz.

²³ Valószínűleg az ura mellé a Farkas utcai templomba temették.

²⁴ E kárta hiányos.

²⁵ Sírköve megvan a marosvásárhelyi ref. temetőben.

²⁶ Sírköve megvan a házsongárdi temetőben: II. oszt. C. tábla 965. sz. E kárta egyik példánya megvan a besorozott könyvtári anyagban is.

43. br. *Jósika József* tábornok²⁷ 1761.
(†1761. VI.)
44. gyalakutai gr. *Lázár Imre* 1761.
45. *Losonczy Antoni Sámuel* városi tanácsos, a ref. egyházközség és kollégium adminisztrátora²⁸ 1762.
(†1761. XII. 17.)
46. gr. *Teleki Mihály* 1762.
(†1761. IX. 6. Tem. 1762. VI. 13.)
47. *Verestői Erzsébet Pataki Sámuel* dr. és prof. felesége 1763.
(†1763. V. 30. Kolozsvárt.)
48. gr. *Rádai Eszter* gr. *Teleki Lászlóné* 1764.
(†1764. VI. 27. Gernyeszegen.)
49. *Ladányi István* udvarbíró 1766.
(Tem. 1766. IV. 20.)
50. *Pataki Sámuel* orvosdoktor, ref. eklézsia gondnoka 1766.
(†1766. X. 8. Kolozsvárt.)
51. karácsonyfalvi *Thót György*, a ref. koll. tógás alumnusa 1767.
(†1767. VI. 14.)
52. albisi *Csomós János* dési pap 1768.
(†1768. II. 9. Dész.)
53. gr. *Rhédei János* cs. kir. kamarás, tábornoszernagy, a testőrség főhadnagya 1768.
(†1768. I. 10. Tem. VII. 10. a Farkas utcai templomban.)²⁹
54. *Kolozvári K. Zsigmond* akadémiára menendő ifjú 1769.
(†1769. XI. 29.)
55. *Csomós József*, Cs. *Mihály* ref. koll. prof. fia 1770.
(†1770. XI. 18. Tem. XI. 20. a házsongárdi temetőben.)³⁰
56. *P. Szegedi Sámuel* a ref. koll. tógás alumnusa 1770.
(†1770. VII. 5. Kolozsvárt.)
57. gr. *Teleki Ádám* cs. kir. tanácsos, vezérőrnagy 1770.
(†1769. XI. 7.)
58. br. *Vesselényi Ferenc* 1770.
59. gr. *Földvári Ferenc*³¹ 1771.
(†1770. XII. 15. Tem. 1771. II. 14. Nagyida.)
60. *Pataki István*, P. *Sámuel* orvosdoktor és koll. prof. kised fia) ... 1772.
(†1772. III. 4. Kolozsvárt.) 24 pld.
61. gr. *Rhédei Zsuzsánna* br. *Vesselényi Ferenc* özvegye 1772.
(†1771. XI. 24.) 2 pld.
62. br. *Bánffi Ferenc*³² kb. 1773.
63. br. *Kemény Miklós* 1775.
(†1775. IV. 19. Tem. IV. 23.)
64. nagyklopotivai *Pogány Ádám*³³ 1775.
(Tem. 1775. VII. 9. Tamástelke.)

²⁷ E kárta hiányos.

²⁸ Kártájának felső töredéke megvan a Farkas utcai templomban is.

²⁹ Temetkezésének maradványai az 1899. évi javítási munkálatok alkalmával kerültek elő.

³⁰ Sírköve megvan a házsongárdi temetőben: II. o. C. tábla 1309. sz.

³¹⁻³³ E kárták hiányosak.

65. *Soós Ferenc* kolozsvári ref. pap, esperes 1776.
(†1776. V. 12. Kolozsvárt.)
66. gr. *Wass György* 1777.
(†1777. V. 17.)
67. gr. *Bethlen Lajos* 2 pld. 1779.
68. *Komáromi Kata* dési br. *Diószegi Istvánné* 1779.
69. gr. *Bethlen Dávid* 1780.
70. gr. *Kendeffi Elek*, az erdélyi kir. tábla tanácsosa 1783.
(†1783. VI. 24. Nagyszeben.)
71. *Fogarasi Pap József* a filozófia doktora, m.-vásárhelyi koll. prof.,
a pesti egyetem kinevezett tanára³⁴ 1785.
(†1784. XII. 17.) 2 pld.
72. gr. *Teleki Ádám* kormányzékeni tanácsos. 3 pld. 1792.
73. *Pataki Dániel* ifjú, P. Sámuel orvosdoktor, koll. prof. fia 1793.
(†1793. VI. 19. Kolozsvár.)
74. albsi *Csomós Mihály* a ref. koll. jogtanára³⁵ 1796.
(†1796. II. 17. Kolozsvárt.)
75. gr. *Kendeffi Rákhel* gr. *Bethlen Gergely* özvegye³⁶ 1798.
(Tem. 1798. IV. 15. Erdőszentgyörgyön.) 2 pld.
76. *Tordai Sámuel* kolozsvári ref. pap, esperes 1801.
(†1801. VII. 9. Tem. VII. 12. Kolozsvárt.)
77. pákói *Pákei József* unitárius koll. professzor, generális notárius... 1802.
(Tem. 1802. III. 21. Kolozsvárt.)

b) *Lakodalmi kárták:*

1. *Apafi Miklós* és *Teleki Anna*³⁷ 1676.
(o1676. IX. 9. Uzdiszentpéter.)
2. *Kendeffi János* és *Teleki Krisztina*³⁸ 1684:
(o1684. V. 30. Kercesóra.)
3. *Remetei János* ref. koll. prof. és *Csengeri Erzsébet* 1719.
(o1719. VII. 5. Kolozsvár.)
4. gr. *Bánffi György* és *Thoroczkai Ágnes* 1720.
5. *Verestói György* ref. koll. prof. és *Batzoni Incze Zsuzsánna* 1734.
(o1734. V. 11. Kolozsvárt.)
6. *lisznyai Incze Ferenc* dévai ref. pap és *Sáros-Pataki Mária*..... 1740.
(o1740. I. 12. Kolozsvárt.)
7. gr. *Székely László* és gr. *Bánffi Kata* 1742.
8. *Viski János* bánffihunyadi ref. pap és *Pataki Mária* 1746
(o1746. X. 4. Kolozsvárt.)
9. *Losonczi Antoni Sámuel* Kolozsvár város jegyzője és *Verestói Erzsébet* 1757.
(o1757. VI. 7. Kolozsvárt.)

³⁴ Herepei J.: Levéltári adatok. (E. kötetben.)

³⁵ Sírköve megvan a házsongárdi temetőben: II. o. C. tábla 1309. sz.

³⁶ E kárta hiányos. Herepei J.: Levéltári adatok. (E kötetben.)

³⁷⁻³⁸ Herepei J.: Adatok a RMK-hoz 9—11. — Az „o”-jel (az alábbi tételekben is) a lakodalmak időpontjára utal.

10. *Kolozsvári K. István* a ref. egyházközség külső jószágainak gondviselője és *Beregszászi Zsuzsánna* 1758.
(o1758. I. 10.)
11. *albisi Csomós Mihály* ref. koll. prof. és *kisdobai Dobai Zsuzsánna* 1762.
(o1762. II. 19.) 2 pld.
12. *Tordai Sámuel* kendilónai ref. pap és *Berekszászi Krisztina* 1763.
(o1763. I. 6.)
13. *Verestói György* egerbegyi ref. prédikátor és *Károlyi Erzsébet* 1764.
(o1764. XII. 6.)

c) *Névnapi kárták:*

1. *Szathmári Pap Sára Pataki Sámuel* orvosdoktor, ref. koll. professzor *felesége*³⁹ 1771.

d) *Vegyes tartalmú egyleveles nyomtatványok:*

1. *Kendilónai* ref. templom felavatása 1727.
(1727. VIII. 10.)
2. *Nyomdába belépő idegenek „Regulá”-ja*⁴⁰ 1770.
táján.

2. A könyvtár besorozott törzsanyagához tartozó egylevelesen nyomtatott kárták jegyzéke:

a) *Temetési kárták:*

1. *borberekai Alvinczi Péter* ítélőmester⁴¹ 1702.
(†1701. II. 26. Tem. 1702. I. 20. Borberek.)
2. *Szathmári P. Zsigmond* ref. pap, püspök⁴² 1760.
(†1760. IV. 9. Kolozsvárt.)
3. *Kolosvári Erzsébet Szathmári P. Zsigmond* püspök özvegye 1768.
(†1768. V. 1. Kolozsvárt.)
4. *Sófalvi József* ref. koll. lektor-professzora 1794.
(†1794. IX. 11. Kolozsvárt.)
5. *Török Mária, T. István* tipográfus leánya 1795.

b) *Névnapi kárták:*

1. *Dési L. Judit, D. L. György* püspök leánya 1770.
2. *Szathmári P. Sára Pataki Sámuel* orvosdoktor, kollégiumi professzor *felesége*⁴³ 1771.

³⁹ E kárta egyik példánya megvan a besorozott könyvtári anyagban is.

⁴⁰ H. J. Könyvészeti tanulmányok. Kolozsvár, 1942. 43—45.

⁴¹ Könyvtárlából kiáztatott töredék. Köblös Zoltán: Adalékok a Régi Magyar Könyvtárhoz. EM 1908: 188. Továbbá Herepei János: Adattár II. köt. 583—87.

⁴²⁻⁴³ E kárta másik példánya az 1933-ban előkerült anyagban!

Összegezve a kolozsvári református kollégium kártáinak példányszámát, találtam:

1. <i>Temetési kártát</i>	81 félét	118 példányban
2. <i>Lakadalmi kártát</i>	13 félét	14 példányban
3. <i>Névnapi kártát</i>	2 félét	3 példányban
4. <i>Vegyes tartalmú kártát</i>	2 félét	2 példányban
<u>Együtt: 98 félét</u>		<u>137 példányban.</u>

Tulajdonképpen ide sorozhatók lennének a gyászjelentések is, csak-hogy ezeknél nem minden alkalommal tartották meg az egyleveles és egy-lapos formát. Részben ezért, részben pedig azért is, mivel szövegezésük nem sorozható be az irodalmi termékek csoportjába, sőt még életrajzi adatot is csak szűkösen tartalmaznak, belső értékük tehát a kártákénál sokkal kisebb körre szorulván, felsorolásuk inkább csak a könyvtáron belüli névmutató kötelessége.

Az előbbieken bemutatott megbecsülhetetlenül gazdag anyag feldolgozása egyúttal csaknem egyenlő lenne a kolozsvári református kollégium könyvnyomdájának tipográfiai történetével. E kárták szedése, szedésének helyesírása, tördelése, címbetűinek s különösen antiqua és kurziva típusainak közel másfél század folyama alatt használt változatai, a nyomdai díszek sokfélesége, valamint a papiros minemősége, mind olyan tétel, amelyre a bőséges anyagból határozott megállapításokat tehetünk. Ezek az egyleveles nyomtatványok ugyanis méltó képviselői lévén e műhely képességeinek, belőlük könnyen megérthetjük e nyomda virágkorabeli nagy keresettségét.